

Література.

1. Гуторов А. О. Розвиток інтеграційних відносин в аграрному секторі економіки. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2016. 484 с.
2. Гуторов А. О. Розвиток виробничої контрактації в аграрному секторі економіки. Харків : ТОВ «Смугаста типографія», 2017. 167 с.
3. Гуторов А. О. Формування ефективності квазі-інтеграційних контрактних відносин в аграрному секторі економіки. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2016. Вип. 2 (48). С. 83-90.
4. Гуторов А. О. Світовий досвід виробничої контрактації в аграрному секторі економіки. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2016. Вип. 18. Ч. 1. С. 60-63.
5. Гуторов А. О. Виробнича контрактація в аграрному секторі України: економіко-правовий аспект. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія : Економічна. 2016. Вип. 15. С. 86-91.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ВАРТОСТІ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ

***КРЮКОВА І.О., Д.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

В сучасних умовах посилення конкуренції на зовнішніх і внутрішніх аграрних ринках, високого ступеня динамічності та ризикованості факторів зовнішнього середовища підвищуються вимоги до системи інформаційно-аналітичного забезпечення агроменеджменту, провідним елементом якої постає внутрішній управлінський контроль.

Сьогодні реалізація практичних засад внутрішнього управлінського контролю діяльності бізнес-суб'єктів аграрної сфери є досить обмеженою як суб'єктами, так і сукупністю інструментів і механізмів такого контролю. Так, дослідження системи внутрішнього управлінського контролю у 60 агропідприємствах Одеської області показали, що практично єдиним спеціалізованим органом управлінського контролю є ревізійні комісії, які створені у 82 % всіх бізнес-суб'єктів. Разом з тим, періодичність засідань таких комісій становить в середньому 1-2 рази на рік та формально зводиться до підведення підсумків роботи агроформувань за рік. Питання відносно поліпшення та удосконалення контрольних заходів на таких засіданнях практично не розглядаються [4].

Основними причинами такого становища є відсутність чітких орієнтирів довго- та короткострокового розвитку, знищення системи планування внутрішньофірмових стандартів і контрольних індикаторів, неопрацьованість прогресивних методик оцінювання результативності розвитку агроструктур.

Вивчення теоретико-методичних положень управлінського контролю діяльності аграрних формувань дозволили виділити у складі його основних напрямів наступні: 1) внутрішній фінансовий контроль (контроль за формуванням, розподілом та використанням внутрішніх фінансових та інвестиційних потоків підприємства, оцінка параметрів фінансової стійкості і ліквідності); 2) внутрішній адміністративний контроль (контроль результативності методів і інструментів управління витратами підприємства); 3) контроль персоналу підприємства (у кількісному, якісному та вартісному розрізах); 4) контроль функціональних складових системи управління (операційний процес, оцінка результативності функціонування організаційної структури управління, контроль за процесами постачання і реалізації); 5) маркетинговий аудит (аудит товарної політики, системи збуту, оцінка конкурентоспроможності продукції, контроль параметрів макро- та мікрорекламно-маркетингового середовища); 6) контроль вартості аграрного бізнесу (рис. 1).

Рис. 1. Напрями здійснення внутрішнього управлінського контролю аграрних формувань

Однією з найбільш слабких складових системи внутрішнього управлінського контролю сучасних сільськогосподарських підприємств є контроль вартості аграрного бізнесу. Сьогодні у сільському господарстві України практичні аспекти вартісної оцінки аграрного бізнесу використовують лише крупні агрохолдинги, як головні показники власної інвестиційної привабливості та результативності довгострокового розвитку. Так, за даними інвестиційної компанії Eavex Capital, станом на 2016 р. найвищим рейтингом вартості українських агрокомпаній визначалась: агрохолдинг «Кернел» (виробництво та експорт соняшникової олії, зерна) – 1211 млн. дол.; МХП (Миронівський хлібопродукт) – 993 млн. дол., «Астарта» (вирощування та переробка цукрових буряків, зерна, насіння соняшнику) – 329 млн. дол.; «Овостар» (виробництво курячих яєць) – 141 млн. дол.; ІМК (виробництво та зберігання зернових і технічних культур, виробництво молока) – 57 млн. грн. [5].

Однією з центральних методичних проблем імплементації вартісно-орієнтованих концепцій агроменеджменту у практику управління сучасними аграрними бізнес-суб'єктами є незавершений характер земельної реформи та методична складність вартісної оцінки земель сільськогосподарського призначення. Сьогодні методичним базисом вартісної оцінки сільгоспугідь є нормативна грошова оцінка, яка, за попередніми розрахунками експертів, в декілька разів менше, ніж справедлива оцінка даного виду активу за умов формування вільного земельного ринку [1]. За даними експертів, вартісна оцінка 1 га у 2018 р. зросла до 1500-1800 дол. в переважній мірі, за рахунок зростання вартості прав оренди землі [2].

Використання вартісних методичних підходів в управлінні діяльністю агроструктур вимагатиме, перш, за все, організації дієвої системи контролю вартісних показників головного активу – земель сільгосппризначення, які в значній мірі формуватимуть вартісну оцінку аграрного бізнесу в цілому.

Не менш складним з методичних позицій оцінювання є вартісний вираз інтелектуального капіталу аграрних формувань. Неузгодженість та дискусійність існуючих методик в даній площині доповнюється відсутністю ефективної системи управління персоналом в більшості малих та середніх сільськогосподарських підприємств.

Організація і здійснення внутрішнього управлінського

контролю вартості аграрного бізнесу вимагатимуть також подальшого розвитку системи обліково-аналітичної підтримки управлінського процесу. Сьогодні система інформаційного забезпечення власників, менеджерів, інвесторів та інших користувачів управлінської інформації є досить обмеженою, що впливає на рівень обґрунтованості прийняття управлінських рішень [3]. Зокрема, доповнення потребує система індикаторів оцінки результативності використання сукупного аграрного капіталу, а також формування системи внутрішньо фірмових стандартів, нормативів і контрольних індикаторів кожного аграрного підприємства залежно від специфіки, цілей та завдань його функціонування.

Таким чином, сьогодні, практична площина імплементації вартісно-орієнтованих підходів управлінського контролю у діяльності аграрних формувань має доповнюватись удосконаленням методичних засад контролю основних складових вартості аграрного бізнесу і вирішенням головного життєвого питання для українського села – завершення земельної реформи та формування прозорого ринку сільгоспудів за умови створення дієвих механізмів захисту інтересів мешканців сільських територій та власників земельних ділянок.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Методичні підходи до визначення меж землекористування в умовах загрози монополізації ринку оренди землі / В.Г. Андрійчук, І.С. Сас // Економіка АПК. – 2017. – № 8 – С. 22.

2. Вартість аграрних підприємств зросла більше, ніж вавічі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tripoli.land/news/>

3. Дем'яненко М.Я. Системний підхід до формування облікової інформації для потреб управління / М.Я. Дем'яненко, В.М. Рожелюк // Облік і фінанси. – 2016. – № 2(72). – С. 8-15.

4. Крюкова І.О. Теоретичні засади управлінського контролю вартості аграрного бізнесу / І.О. Крюкова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – С. 245-250.

5. Осінній поштовх: рейтинг вартості агрохолдингів / Інвестиційна компанія Eavex Capital [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/osinnij-postovh-rejting-vartosti-agroholdingiv>.